

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΥΣΤΕΡΟΜΙΝΩΙΚΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΗΣ ΦΟΙΝΙΚΙΑΣ

Παρά τὴν θέσιν "Φοινικιά", κειμένην ἰ ὄραν περίκου μακρὰν τοῦ Ἡρακλείου πρὸς δυτῶς, ὁ Παν. Παγώνης ἀνεῦρε πρὸ δύο μηνῶν, κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τοῦ ἀγροῦ του, πολλὰ ὄστρακα, μερικὰ τῶν ὁποίων προσηγορίσθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον. Ἦσαν ὡραῖα ὑστερομινωϊκὰ τεμάχια, καὶ τοῦτο μὲ καρεκίνησε νὰ μεταβῶ ἐπὶ τόκου, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Παγώνης εἶχεν ἀνάγκην νὰ συμπληρώσῃ τὴν κλιέργειαν τοῦ ἀγροῦ.

Ὁ ἀγρὸς οὗτος εὐρίσκεται ἐπὶ χθαριαλοῦ λόφου ἐν τῇ θέσει "Στειμοῦ μετόχι" τῆς Φοινικιάς καὶ παρὰ τὸν δρομίσκον τὸν ἀδελφοῦντα εἰς τὸ μετόχι τοῦτο. Κατὰ τὴν ἐκεῖ μετὰβασίν μου παρατήρησα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγροῦ, καθὼς καὶ τῶν περὶ ἄμπέλων, ἀφθονα ὑστερομινωϊκὰ ὄστρακα.

Αἱ ἐνδείξεις αὗται ἐθεώρησα, ὅτι ἐπέβαλλον μικρὰν δοκιμαστικὴν σκαφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ προέβην, ἃν καὶ δὲν εἶχον τὴν ἐγγραψιν τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου.

Δι' αὐτῆς κατ' ἀρχὰς ἀνεκαλύφθη μικρὸς ἀποθέτης εὐθὺς ὑπὸ τὸ ἀροτριομένον ἔδαφος, περιέχων ὄστρακα μεσομινωϊκὰ. Ἡ βροχὴ ὅμως διὰ τῆς βαθμιαίας ἀποκλύσεως τοῦ ἐδάφους εἶχε μειώσει σημαντικῶς τὸ βάθος αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄροτρον εἶχε συμπληρώσει τὴν καταστροφὴν καὶ συμπαρασύρει τὰ πλεῖστα τῶν ὀστράκων.

Ἐκ τῶν περιωθέντων τεμαχίων μόνον 2-3 ἀγγεῖα κατορθώθη ν' ἀπαρτισθοῦν, ἐξ ὧν τὸ ἐν τοῦ εἶδους τῶν κωδωνοσχημάτων.

Κατὰ τὴν περαιτέρω συνέχισιν τῶν δοκιμῶν ἀνευρέθη ὁ δρόμος λαξευτοῦ τάφου, τοῦ ὁποίου καὶ ἤρχεσεν ἡ συστηματικὴ ἀνεσκαφὴ.

Ἡ ἐξερεύνησις τοῦ ὁμοῦ ἀπὸρξεν ἐπίκουρος καὶ βαρυνερὰ ἀπαιτήσεως περισσοτέρων ἡμερῶν ἐργασίαν, διότι ὁ τάφος οὗτος εἶχε πᾶσι κατακρηνίσιν.

Εἶναι τοῦ συνηθούς τύπου τῶν δευτερομινωϊκῶν τάφων ἐν Κρήτῃ, κατασκευασθεῖς διὰ τῆς λαξεύσεως τοῦ μαλακοῦ καὶ συμπαγούς ἀπεδάφους μαργώδους ἀπεδάφους τοῦ λόφου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἀπὸ τῶν χωρικῶν "κούσιουρας". Ὁ δρόμος ἀνοίγεται κανονικῶς πρὸς ἀνατολὰς ἐν εἰδει κώνου καὶ ἔχει μῆκος 2 μέτρων, μέγιστον δὲ πλάτος 0,80μ. Διὰ τριῶν βαθμίδων ὁδῆγει εἰς τὸν κορυφαῖον τάφον, ὅστις περιεῖχε τρεῖς θαλάμους. Ἐκ τούτων μόνον οἱ δύο ἐσώτεροι διέσωζον τὴν σπηλαιώδη κοιλότητά των, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ πρὸ τοῦ δρόμου, ὅστις κατεστράφη ἐν τῇ κατακρηνίσῃ.

Ὁ πρῶτος θάλαμος διὰ στενοῦ διαδρόμου χωρίζεται εἰς δύο θῆκας, ὧν αἱ διαστάσεις εἶναι τῆς μὲν δεξιᾶς 1,45X1,10, τῆς δὲ ἀριστερᾶς 2X1,20μ. Αἱ θῆκαι αὗται διὰ θυροειδῶν ἀντιστοιχῶς ἀνοιγμάτων ἐκκοινωνοῦν μετὰ τῶν ἐσωτερικῶν θαλάμων, τῶν ὁποίων ἕκαστος περιέχει μίαν μόνον θῆκην. Εἰς τὸ ἐν ὁμοῦ ἀπὸρξεν τοῦ βαπέδου ἀμφοτέρων τούτων ὑπάρχει μικρὸς βόθρος, χρησιμεύων, πιθανῶς, δι' ἐναγισμαῶς, ὅπως ἐξ ἄλλων παρομοίων περιπτώσεων εἰκάζεται.

Οἱ νεκροὶ εἶχον ταφῇ χαρὰ ἐπὶ τοῦ βαπέδου, πόσοι ὁμοῦ ἦσαν καὶ ποῖαν θέσιν εἶχον δὲν δυνατόν νὰ γνωρίζωμεν, διότι τὰ καταπεσόντα χώματα ἐπλήρωσαν καθ' ὅλην ἡμέραν τὸν τάφον καὶ διατάραξαν καὶ ἐφθεῖραν τοὺς σκελετοὺς τῶν νεκρῶν. Ὅσα ἐλάχιστα μόνον ἐσώθησαν. Ἐντὺς ὁμοῦ τούτων διεπιστοῦτο ἀσφαλῆστατα ἡ ταφῇ καὶ ἐκ τοῦ κεχωρημένου ἐκ τῆς σήψεως τῶν σαρκῶν χώματος. Ἐπίσης φαίνεται οἱ νεκροὶ νὰ ἦσαν τεθειμένοι ἐπὶ στρώματος ἐκ χαλίκων, κατὰ τὸ γνωστὸν εἰς τὰς ταφὰς ταύτας σύστημα, καὶ τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν χαλίκων, οἱ ὁποῖοι εὐρέθησαν ἀναμεμιγμένοι μετὰ τοῦ χώματος.

Ἐπὶ τῇ ταφῇ καὶ ἐντὺς λαρνάκων δὲν εἶναι ἀσφαλῆς. Δύναται ὁμοῦ νὰ στηριχθῇ τοιαύτη εἰκασία ἐκ τινῶν τεμαχίων λαρνάκων, τὰ ὁ-

ποία άνευρέθησαν εις τὰ διδφορα στρώματα, κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ τάφου.

Ἡ γεωλογικὴ ὁμὸς συμφορὰ τοῦ τάφου τούτου δὲν εἶναι ἡ μόνη. Πρὶν αὕτη συμβῇ, εἶχε συληθῇ ἀνηλεῶς ὑπὸ τυμβωρύχων, καὶ ἔνεκα τούτου τὰ εὐρήματα δὲν ὑπῆρξαν πλούσια, οὔτε καὶ διεσώθησαν εἰς καλὴν κατάστασιν. Ἀνευρέθησαν μόνον δύο τεμάχια ὀψιδιανοῦ καὶ πολυάριθμα ὄγγραφα ἀγγείων. Ἀκέραιον ἀγγεῖον δὲν περισώθη σχεδὸν οὐδὲ ἓν, μόνον μία κύλιξ, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἑλλικτὴ κατὰ τὸ πτελεχος τῆς βάσεως. Οἱ κατὰ καιροὺς συληταὶ φαίνεται, ὅτι ἔθραυσαν καὶ αὐτὰ τὰ ἀγγεῖα, τεμάχια τῶν ὁποίων ἔρριψαν ἔξω τοῦ τάφου, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται, πῶς τῶν περισσοτέρων ἀγγείων ὀλίγα μόνον τεμάχια ἐσώθησαν. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ τὰ καταπεσόντα χάρματα εἰς τὰ ἀνακορμεινάντα δὲν ἐπέφεραν μικρὰν καταστροφὴν.

Τὰ ἀγγεῖα, καὶ ἐκομένως καὶ ὁ τάφος, εἶναι τῆς ΥΜ ΙΙΙ ἐποχῆς καὶ εἶναι ποικίλα. Ὑπῆρχον δὲ μεταξὺ αὐτῶν κλειστοῦ ἑτερόστομοι ἀμφορεῖς, κύλικες, χύτραι καὶ ἄλλα. Ἐκ τοῦ ἀποκομισθέντος ποσοῦ τῶν ὀσφράκων θ' ἀπαρτισθοῦν περὶ τὰ 30 συνολικῶς ἀγγεῖα. Καὶ ἄλλα τινὰ τεμάχια εἶναι ἐνδιαφέροντα, ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων καὶ τῶν σχετικῶν ζητημάτων θὰ πραγματευθῇ διεξοδικῶς εἰς τὴν δημοσίευσιν.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ τάφου τούτου, ἠρεύνησα ἐπιμελῶς διὰ τάφρων, μὴ τυχὸν ἀνακαλύψω πλησίον καὶ ἄλλους, ἀλλὰ αἱ ἐρευναί μου ἀπέβησαν ἀκαρποί. Ἐν τούτοις ὁμῶς ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι ὁ εὗρεθεὶς δὲν εἶναι μόνος. Ἴσως ἀκόμα νὰ ὑπάρχουν οἱ ἄλλοι εἰς τὴν συνεχομένην πρὸς νότον ἀκρὸν, κατὰ τὴν ἐμφύτευσιν τῆς ὁποίας πρὸ ἐτῶν, ὡς μ' ἐκληροφόρησεν ὁ ιδιοκτῆτης, ἀνευρέθη κηλὶνὴ σαρκοφάγος.

Ἐν Ἡρακλείῳ ἐν 16.7 Ἀπριλίου 1938

Ο

Ἐπιμελητῆς τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου

ΧΡΙΣΤΟΣ Ν. ΠΕΤΡΟΥ

Иль Мартиев 1939

Champion Barber's

Εδσεβάστως θεοβάλλω ὕπιν ἐκθεσιν τῆς γενομένης παρὰ
τὴν Θερινιαν Ἡρακλείου ἀνασταφῆς συνάξει τῆς θα' αὐριθ.
ὁμετέρας ἐγγραφίσεως.

"EMO SUTC

περὶ τῆς ἀνα-
στασεως ἐν Θεο-
κρατίᾳ.

-·Εν τῇ θέσει ταύτῃ, ἐνθα κατὰ παρελθόντες ἔτος εἶχεν ἀ-
νασταφῆ λαξευτός δεσπορινὴν τάφος, φαίνοντο ἐνδεί-
ξεις θαλάσσης καὶ ἄλλων τοιούτων. Διενήργησα προκαταρ-
κτικὴν σιαφήν, καθ' ἣν εὐρέθησαν ἀφθονα δεσπρινα, ἀλλὰ ἡ
ἐν γένει διαμόρφωσις τοῦ θαλασσοῦ δὲν ἐδεικνυσ τὴν
θαλάξιν τάφου. Ὡς οὗτος νὰ εὐρίσκται ἐντός τῆς παρα-
κειμένης ἀρκέλου, ἀλλὰ θ' ἀπεγοῦντο πολλὰ χρήματα διὰ τὴν
ἀποζημίωσιν καὶ ὅτι ἠναγκάστην νὰ διακόψω. Τὰ συγκο-
μισθέντα δεσπρινα εἶναι τῆς ἀριθμοῦ III ἐκοχῆς
καὶ προέρχονται ἀσφαλῶς ἐκ τάφου.

Εὐαγεθέστατος

Ἐπιμελητὴς τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου

Winey